

MAJ 2020

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MAJ 2020

ARESztOWANIA WS. ZAKUPU RESPIRATORÓW Z CHIN W BOŚNI I HERCEGOWINIE

Bośniackie organy ścigania dokonały aresztowania dwóch urzędników państwowych i właściciela prywatnej firmy (Srebrena Malina), którzy byli odpowiedzialni za zakup 100 respiratorów z Chin. Jednym z zatrzymanych jest premier federacji BiH Fadil Novalić. Wszystkim zatrzymanym postawiono zarzuty korupcyjne.

6 maja: Serbia rozważa wprowadzenie bezpośredniego połączenia lotniczego z Chinami. Państwowy przewoźnik Air Serbia wraz z serbskim rządem są w trakcie negocjacji z rządem w Pekinie w celu ustalenia szczegółów połączenia lotniczego. Serbski prezydent Aleksandar Vucic podkreślił, iż Serbia jest w stanie przyjąć 5 mln turystów z ChRL. W 2019 roku kraj odwiedziło 269 tys. turystów z Państwa Środka. Promocją Serbii jako miejsca wypoczynkowego zainteresowała się również platforma Fliggy, należąca do chińskiego giganta e-commerce Alibaba – kampania promocyjna w tej sprawie ruszyła 15 maja.

6 maja: China Road and Bridge Corporation złożyła wniosek o przedłużenie terminu oddania pierwszego odcinka autostrady Bar-Boljare. CRBC z powodu kryzysu wywołanego pandemią koronawirusa, zwróciło się do państwowego operatora dróg i autostrad Monteput z prośbą o przedłużenie terminu zakończenia prac nad pierwszym odcinkiem. Jest to związane z brakiem możliwości zakontraktowania chińskich pracowników w obliczu zamknięcia przestrzeni powietrznej w kraju. Termin zakończenia prac nad odcinkiem Smokovac-Metesevo upływa 30 września 2020 r. Do realizacji projektu zatrudniono w sumie 1080 pracowników z czego 460 to obywatele ChRL.

11 maja: Bułgaria po raz pierwszy od wielu lat odnotowuje dodatnie saldo wymiany handlowej z ChRL. Przedstawiciel Chińsko-Bułgarskiej Izby Handlowej Lachezar Dinev podał do wiadomości, iż przez pierwsze 3 miesiące 2020 r. bułgarski eksport wzrósł o 11%, natomiast import z Chin spadł o 21%. W obliczu pandemii koronawirusa, izba przygotowuje obecnie wirtualną wystawę bułgarskich towarów.

13 maja: China Gezhouba wybuduje elektrownie wodną w BiH. Firma podpisała umowę na budowę elektrowni wodnej w Darbar zlokalizowanym na południu BiH. Całkowity koszt projektu szacuje się na 200 mln EUR, a sam obiekt ma mieć moc 160 MW.

13 maja: Chiny zaangażują się w budowę metra w Belgradzie. Serbska wicepremier Zorana Mihajlovic która pełni również urząd ministra budownictwa, transportu i infrastruktury podała informację, iż przy pomocy podmiotów chińskich i francuskich dokona się budowa pierwszej linii metra w serbskiej stolicy. Według komunikatów serbskiego ministerstwa transportu, Mihajlović wraz z serbską minister ds. integracji europejskiej Jadranką Joksimović oraz ambasadorem Francji w Serbii Jean-Louisem Falconim podpisali porozumienie w sprawie przekazania darowizny w wysokości 8,3 mln EUR, przeznaczonej na opracowanie studium wykonalności inwestycji. Całość projektu szacowana jest na 4,5-5,5 mld EUR.

15 maja: serbski prezydent twarzą kampanii turystycznej skierowanej do obywateli ChRL. Nieustannie zyskujący na popularności w Chinach Aleksandar Vucic stał się twarzą kampanii promocyjnej. Sylwetka prezydenta została umieszczona na plakatach Serbskiej Organizacji Turystycznej. Strategia przyciągnięcia turystów z Chin jest odpowiedzią na straty wywołane pandemią koronawirusa.

16 maja: Region Autonomiczny Ningxia Hui wspomaga rumuński okręg Harghita w walce z koronawirusem. Wysyłka materiałów medycznych z Ningxia Hui dotarła, oprócz Rumunii, również do japońskiej prefektury Shimane oraz rosyjskiej Tuli. Łącznie dostawy objęły 3 tys. masek N95, 50 tys. masek chirurgicznych, 15 tys. jednorazowych maseczek oraz 1,5 tys. kombinezonów ochronnych.

22 maja: ministerstwa edukacji ChRL i Rumunii podpisują protokół ustaleń ws. wymiany akademickiej i nostryfikacji. Celem porozumienia jest zwiększenie dwustronnej wymiany kadry akademickiej oraz studentów a także wzajemnego uznawania dyplomów i certyfikatów ukończenia studiów.

27 maja: rumuński rząd zrywa umowę z China General Nuclear Power Corporation. Chińska firma nie będzie zakontraktowana na budowę reaktorów jądrowych w rumuńskiej Cernavoda (zob. kom.).

27 maja: chińskie firmy zdominowały procedurę przetargową na budowę autostrady w BiH. Przetarg nie został jeszcze rozstrzygnięty, natomiast wiadomo, iż o budowę 5,2 km odcinka autostrady Kvanj-Buna na południu kraju starają się China Road and Bridge Corporation, CCC Second Highway Engineering, China State Construction Engineering Corporation, Sinohydro Corporation oraz Powerchina Roadbridge Group. Spośród 9 oferentów aż 5 pochodzi z Państwa Środka. Po rozstrzygnięciu

przetargu, zwycięzca zobowiązuje się do oddania inwestycji w ciągu 36 miesięcy od podpisania kontraktu.

28 maja: władze Wuhan wysłały materiały medyczne koleją do Serbii. Skład 50 kontenerów po 17 dniach podróży dotarł do Belgradu z Wuhan, miasta epicentrum epidemii koronawirusa. Trasa o długości ponad 10 tys. km wiodła przez Kazachstan, Rosję, Białoruś, Polskę oraz Węgry.

29 maja: aresztowania ws. zakupu respiratorów z Chin w Bośni i Hercegowinie. Bośniackie organy ścigania dokonały aresztowania dwóch urzędników państwowych i właściciela prywatnej firmy (Srebrena Malina), którzy byli odpowiedzialni za zakup 100 respiratorów z Chin (zob. kom). Jednym z zatrzymanych jest premier federacji BiH Fadil Novalić. Wszystkim zatrzymanym postawiono zarzuty korupcyjne.

30 maja: deficyt handlowy Rumunii w 2019 r. wobec Chin wyniósł 3,7 mld EUR. Rumunia zaimportowała z Chin produkty o wartości przeszło 4,5 mld EUR, eksportując jedynie 758 mln EUR. Deficyt w wysokości 3,7 mld EUR w kontaktach z Chinami stanowi 22% całości rumuńskiego deficytu (17 mld EUR). W kontekście deficytu handlowego, zaraz za Chinami plasują się Węgry i Polska, odpowiednio 2,75 mld EUR i 2,72 mld EUR. Najważniejszym partnerem handlowym Rumunii pozostają Niemcy, importując 17,42 mld EUR przy tym eksportując towary o wartości 15,48 mld EUR (1,94 mld deficytu).

30 maja: Serbia wspiera ChRL ws. Hongkongu. Serbski prezydent Aleksandar Vučić wystosował oficjalne poparcie dla działań chińskiego rządu w kwestii Hongkongu. Prezydent podkreślił, iż Serbia jako niezależny kraj sprzeciwia się wszelkim działaniom państw trzecich, które próbują ingerować w sprawy wewnętrzne innych państw. Vučić podkreślił, iż całkowicie wspiera Chiny w ochronie suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego, a także liczy na „szybkie” rozwiązanie wszelkich spornych kwestii.

30 maja: serbski prezydent wizytuje plac budowy połączenia kolejowego Belgrad-Budapeszt. W budowę połączenia kolejowego zaangażowane są chińskie oraz rosyjskie firmy. Prezydent podkreślił, iż konieczne będzie utworzenie kolei wysokich prędkości na odcinku Belgrad-Nisz (do 200 km/h) oraz Nisz-Preszewo (do 160 km/h). Według prezydenckich zapowiedzi, prace nad utworzeniem połączenia kolejowego Belgrad-Stara Pazowa zostaną zakończone do końca 2020 r., a trasa zostanie oddana do użytku z końcem marca 2021 r. Z kolei budowa odcinka Stara Pazowa-Nowy Sad ma zostać zakończona w sierpniu 2021 r., natomiast otwarcie dla ruchu ma nastąpić miesiąc później. Według informacji przekazanych przez Vučića, węgierska nitka ma **zostać ukończona do** najpóźniej w pierwszym kwartale 2025 r. W serbii za realizację projektu odpowiedzialna jest China Railway Rolling Stock

Corporation (CRRC). Całkowita wartość budowy po stronie serbskiej wynosi 2 mld USD.

KOMENTARZ

Rumuński rząd zrywa umowę z China General Nuclear Power Corporation (CGNPC). Protokół ustaleń między państwową spółką Nuclearelectrica, która obecnie zarządza elektrownią jądrową w Cernavoda a CGNPC został podpisany w listopadzie 2015 r. Zgodnie z ustaleniami protokołu, obie strony miały powołać spółkę joint venture, w której CGNPC posiadałoby pakiet większościowy (51% udziałów). Umowa dotyczyła rozbudowy reaktorów nr 3 i 4. W maju 2019 r., rumuński rząd prowadzony przez Vioricę Dancilę podpisał z CGNPC kolejną umowę dotyczącą obowiązku inwestycyjnego strony chińskiej o wartości co najmniej 200 mln EUR w skali roku.

Sprawa rozbudowy elektrowni jądrowej miała swój zwrot w styczniu 2020 r., wobec zapowiedzi nowo zaprzysiężonego premiera Ludovica Orbana, który zapowiedział, iż „jasne jest, że nie będzie on współpracować z Chinami w kwestii budowy elektrowni i czas pokaże, który partner zbuduje reaktory”.

Minister gospodarki Virgil Popescu w styczniu 2020 r. wypowiedział się w podobnym tonie, podkreślając, iż Nuclearelectrica jest w stanie samodzielnie wybudować reaktor nr 3, a najbardziej prawdopodobnym scenariuszem dalszej rozbudowy elektrowni jądrowej jest partnerstwo z jednym z sojuszników w ramach NATO.

Wydaje się, iż nadal decydującą rolę w stosunkach bilateralnych na linii Pekin-Bukareszt odgrywa Waszyngton. W kwietniu 2016 r. Departament Sprawiedliwości USA oskarżył CGNPC o szpiegostwo nuklearne, wciągając tym samym chiński podmiot na tzw. czarną listę, która uniemożliwia podjęcie współpracy z amerykańskimi partnerami, i jak się okazuje, wpływa to również na podejmowanie współpracy ze strategicznie ważnymi partnerami USA. W tym przypadku chodzi o zabezpieczenie własnych interesów w ramach wschodniej flanki sojuszu NATO. Należy natomiast nadmienić, iż rumuński premier jako główny powód zerwania umowy ze stroną chińską wskazał tzw. „zieloną umowę” w ramach Unii Europejskiej, a nie kwestie bezpieczeństwa czy koszty przedsięwzięcia.

W związku z „wygaszaniem pandemii” koronawirusa na Starym Kontynencie, w tym w Serbii, władze tego kraju wydają się zmieniać narrację w odniesieniu do współpracy międzynarodowej. Po ataku serbskiego prezydenta Aleksandara Vucicia na EU i jej zdolności

przeciwdziałania pandemii i wychwalaniu „wielkiego brata Xi Jinpinga” i pomocy płynącej z Chin, najważniejsze osoby w państwie wysyłają obecnie bardziej stonowane sygnały dotyczące walki z pandemią a także głównych celów serbskiej polityki zagranicznej.

Co ciekawe jest to zbieżne z ostatnimi deklaracjami USA. Ambasador USA w ramach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) podczas wizyty w Serbii podkreślił, iż Waszyngton silnie popiera dążenia Serbii w kontekście wzmocnienia demokracji i członkostwa w Unii Europejskiej, niemniej niedawny zakup broni z Federacji Rosyjskiej a także nieprzejrzyste umowy zawierane z Chińską Republiką Ludową nie przyczynią się do znacznego postępu w tych procesach. W tym duchu wypowiedział się również amerykański portal informacyjny U.S. News & World Report, publikując artykuł, którego współautorem jest Aleksandar Vucić. Artykuł zatytułowany jest enigmatycznym stwierdzeniem ‘Coronavirus Diplomacy’ Won’t Change Serbia’s Path (‘Dyplomacja koronawirusowa [maseczkowa]’ nie zmieni serbskiej ścieżki [rozwoju]). Z lektury wynika jasno, iż Serbia została niesprawiedliwie oceniona w kontekście starań o wsparcie od różnych partnerów (głównie ChRL). Zabieganie o sprzęt z Chin miało wiązać się z nagłym wprowadzeniem przez UE utrudnień w eksporcie urządzeń medycznych przydatnych w walce z koronawirusem dla krajów spoza Wspólnoty. W tym kontekście wybór Chin jako partnera dostarczającego krytyczne zasoby medyczne został przedstawiony jako jedyne logiczne wyjście. W dalszej części artykułu – zresztą całkowicie słusznie – zauważono, że Chiny nie były jedynym krajem, który udzielił Serbii pomocy w trakcie pandemii. UE udzieliła pomocy finansowej w wysokości 41 mln USD w celu zakupu niezbędnego zaopatrzenia medycznego dla państw Bałkanów Zachodnich oraz dokonała realokacji 406 mln USD w celu złagodzenia skutków kryzysu ekonomicznego wywołanego przestojem gospodarki spowodowanym pandemią. Serbia w ramach tych środków otrzymała 85 mln USD.

Wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josep Borrell jeszcze w kwietniu wyraził rozczarowanie, iż serbski rząd docenił jedynie pomoc płynącą z Chińskiej Republiki Ludowej, umieszczając wizerunek przewodniczącego Xi Jinpinga na billboardach w centrum Belgradu. Wygląda na to, iż serbski rząd wyciągnął wnioski, a europejska i amerykańska reakcja przyniosła zamierzony skutek. W artykule podkreślono rolę struktur europejskich w transformacji gospodarczej i politycznej Serbii. W ciągu dwóch ostatnich dekad UE udzieliła około 490 mln USD dotacji i pożyczek dla serbskiego systemu opieki zdrowotnej obejmujących zakup ponad 250 karet z których 50% posiada w swoim wyposażeniu respiratory – jedne z najbardziej deficytowych urządzeń w obecnej pandemii koronawirusa. Władze USA w tym samym czasie miały przeznaczyć ok. 1 mld USD w ramach szeroko rozumianej pomocy. To skłoniło władze serbskie – podobnie jak w

przypadku ChRL – by podziękować Waszyngtonowi za pomoc w walce z wirusem poprzez podświetlenie najbardziej rozpoznawalnych zabytków Belgradu kolorami amerykańskiej flagi. Podobny gest ze strony serbskich władz spotkał również obywateli Włoch, Hiszpanii oraz Francji.

W zakończeniu artykułu, prezydent Vucić jako jeden ze współtwórców tekstu stwierdził, iż *choć Serbia jest wdzięczna wszystkim krajom, które pomogły poradzić [nam] sobie z konsekwencjami zakażenia koronawirusem, takie akty wsparcia i humanitaryzmu nie wpłyną na jej ogólną ścieżkę rozwoju. Ku uciesze niektórych i rozczarowaniu innych, strategicznym celem Serbii było, jest i pozostanie pełne członkostwo w UE i stanie się jeszcze bardziej dynamicznym interesariuszem we Wspólnocie Europejskiej.*

Powyższa deklaracja pojawiła się w amerykańskich mediach dzień po szczycie UE-Bałkany Zachodnie, który odbył się 6 maja 2020 r. Tym samym należy wnosić, że serbskie władze w obliczu licznych zachęt inwestycyjnych będą bardziej zainteresowane procedowaniem procesu akcesyjnego państwa do UE. Zagadką jednak pozostaną prawdziwe intencje władz w Belgradzie, które niecałe 10 dni po ww. szczycie zaangażowały się w proces promocji turystyki Serbii wśród obywateli ChRL, a twarzą kampanii został prezydent Aleksandar Vucić. Ponadto, 30 maja 2020 r., sersbki prezydent wystosował oficjalne poparcie dla działań chińskiego rządu w kwestii Hongkongu. W liście do przewodniczącego Xi podkreślił, iż Serbia jako niezależny kraj sprzeciwia się wszelkim działaniom państw trzecich, które próbują ingerować w sprawy wewnętrzne innych państw. Vucić zaznaczył, iż całkowicie wspiera Chiny w ochronie suwerenności, integralności terytorialnej i bezpieczeństwa narodowego, a także liczy na „szybkie” rozwiązanie wszelkich spornych kwestii.

Aresztowania ws. zakupu respiratorów z Chin w Bośni i Hercegowinie. Bośniackie organy ścigania dokonały aresztowania dwóch urzędników państwowych i właściciela prywatnej firmy (Srebrena Malina), którzy byli odpowiedzialni za zakup 100 respiratorów z Chin. O kwestii zakupu respiratorów informowaliśmy w „Monitorze Chiny-Bałkany” z kwietnia 2020 r. Jednym z zatrzymanych jest premier federacji BiH Fadil Novalić. Wszystkim zatrzymanym postawiono zarzuty korupcyjne.

Według doniesień medialnych, za zakup 100 respiratorów bośniacki rząd miał zapłacić ok. 23 mln PLN. Ze wstępnego raportu sporządzonego przez tamtejszą prokuraturę wynika, iż sprowadzony z Chin sprzęt „nie spełnia minimum koniecznych cech dla odpowiedniego leczenia pacjentów zakażonych koronawirusem”. Ponadto, prywatna firma Srebrena Malina z Srebrenicy, na co dzień zajmująca się przetwórstwem owoców nie miała odpowiednich uprawnień do importu sprzętu medycznego. Według raportu Transparency International dokonującego przeglądu transparentności

zawieranych umów przez rządy całego świata, BiH plasuje się na wyjątkowo niskim – jak na standardy europejskie – miejscu, bowiem sklasyfikowano ją na 101 z 180 miejsc.

Prokuratorzy aktualnie badają, czy nieprawidłowości związane z zakupem respiratorów były jedyną bezprawną formą handlu z Chinami w ostatnich miesiącach.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

